

Opinnäytetyö (AMK)

Fysioterapian koulutusohjelma

2015

Sanni Alanen ja Hanna Lehtosalo

TERAPIASTA HARRASTUKSEKSI

– Ratsastusterapia-asiakkaiden siirtyminen
harrastukseen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sanni Alanen ja Hanna Lehtosalo

TERAPIASTA HARRASTUKSEKSI

Tämän laadullisen opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa tietoa toiminnan kehittämisen tueksi erityishevostoimintaa järjestäville palveluntarjoajille ja ratsastusterapeuteille, että hevosharrastukseen siirtyminen mahdollistuisi yhä useammalle ratsastusterapia-asiakkaalle. Tutkimusongelmat olivat miksi ratsastusterapia-asiakkaat siirtyvät hevosharrastukseen terapian jälkeen tai miksi he eivät siirry. Alaongelmat olivat mitkä tekijät mahdollistavat tai estävät siirtymisen. Työ tehtiin yhteistyössä Ypäjän Hevosopiston kanssa.

Aineistonkeruu suoritettiin teemahaastattelulla. Kohdejoukko koostui neljästä ryhmästä, jotta eri näkökulmat aiheesta tulisivat esiin. Haastateltavat etsittiin Varsinais-Suomen alueelta ja ratsastusterapia-asiakkaat rajattiin asiakkaisiin, jotka tarvitsevat tai ovat tarvinneet fysioterapiaa. Haastatteluihin osallistui yhteensä kahdeksan henkilöä: kaksi ratsastusterapeuttia, kaksi palveluntarjoajaa, kaksi siirtynyttä asiakasta ja kaksi ei-siirtynyttä asiakasta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyyysissä haastatteluista saadut vastaukset pelkistettiin, ryhmiteltiin ja tulkittiin.

Tämän tutkielman perusteella siirtymisen tärkeimpinä syinä olivat psyykkiset syyt, esimerkiksi motivaatio, jonka lähteinä olivat psyykkiset ja fyysiset hyödyt sekä hevoset kumppaneina. Siirtymättömyyden taustalla olivat useimmiten myös psyykkiset syyt, esimerkiksi motivaation puute ja se, että ratsastusterapia-asiakas ajattelee ratsastusterapian vain osana kuntoutusta eikä harrastusmahdollisuutena. Siirtymisen mahdollistavista tekijöistä tärkeimpinä esiin nousivat ohjaajan ammattitaito ja talliympäristö. Tärkeimpinä estävinä tekijöinä olivat haastattelujen mukaan resurssit ja ohjaajien ammattitaidon puute.

Tutkielman avulla saatiin hyödyllistä tietoa hevosharrastukseen siirtymisestä kohdejoukon näkökulmista, mutta yleistysten tekeminen ei ole mahdollista kohdejoukon pienen koon ja heterogeenisyyden takia.

ASIASANAT:

Ratsastusterapia, hevosharrastus, fysioterapia, hevoset

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Physiotherapy

2015 | 42 pages and 5 appendices

Instructors Hanna Hännikäinen and Helena Tigerstedt

Sanni Alanen and Hanna Lehtosalo

FROM THERAPY TO A HOBBY

The aim of this qualitative Thesis was to produce information for the riding therapists and for horse related service providers so that they can improve their actions. The research problems were why do riding therapy clients transfer to a horse related hobby after riding therapy and why they don't, and which are the factors that enable the transfer and which factors inhibit it. This Thesis was made in co-operation with Ypäjä Equine College.

The research was carried out in four different groups to bring out different point of views. The research target group consisted of eight interviewees: two riding therapists, two horse related service providers, two clients who have transferred and two clients who have not transferred. All interviewees were from south-west Finland. The riding therapy clients were limited to clients who need or have needed physiotherapy. The data was gathered by interviewing these eight people by themes. Data was analyzed by a content analysis and the material was reduced, classified and themed.

According the results, the most important reasons for transferring were psychological, for example motivation and psychological benefit, and physical reasons. The reasons for not transferring were most often also psychological, for example lack of motivation, and that the client thought riding therapy just as a form of therapy and not a possible future hobby. Most important enabling factors were expertise of the instructor and stable surroundings, and most important inhibitory factors were resources and lack of expertise of the instructor.

Valid information of the transfer was found in this study, but generalization cannot be made since the study was carried out on such a small number of interviewees.

KEYWORDS:

Therapeutic riding, riding therapy, hippotherapy, animal assisted therapy, horse related hobby, horseback riding, physiotherapy, horses

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 RATSASTUSTERAPIA	8
2.1 Ratsastusterapian toteutus	8
2.2 Ratsastusterapian hyödyt	9
2.2.1 Fyysiset hyödyt	9
2.2.2 Psyykkiset hyödyt	10
3 SIIRTYMINEN HEVOSHARRASTUKSEEN	12
3.1 Hevosharrastus Suomessa	12
3.2 Hevosharrastukseen siirtymisen mahdollistavat tekijät	13
3.3 Hevosharrastukseen siirtymisen estävät tekijät	14
4 TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
5 TUTKIELMAN TOTEUTUS	16
5.1 Kohdejoukko	17
5.2 Aineistonkeruumenetelmä	18
5.3 Tutkielmanprosessi	19
5.4 Aineiston analyysimenetelmä	20
6 TULOKSET	22
6.1 Hevosharrastukseen siirtymisen syyt	22
6.2 Hevosharrastukseen siirtymättömyyden syyt	24
6.3 Siirtymisen mahdollistavat tekijät	26
6.4 Siirtymisen estävät tekijät	29
7 TULOSTEN YHTEENVETO	32
8 POHDINTA	34
8.1 Pohdintaa menetelmästä	35
8.2 Tulosten luotettavuus	36
8.3 Tutkielman eettisyys	38
8.4 Jatkotutkimusaiheet	38
LÄHTEET	40

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun saatekirje ratsastusterapeuteille

Liite 2. Haastattelun saatekirje palveluntarjoajille

Liite 3. Haastattelurunko ratsastusterapeuteille ja palveluntarjoajille

Liite 4. Haastattelurunko asiakkaille, jotka ovat siirtyneet hevosharrastuksen pariin

Liite 5. Haastattelurunko asiakkaille, jotka eivät ole siirtyneet hevosharrastuksen pariin

KUVIOT

Kuvio 1. Mukaellen Debuse ym. (2009, 185), ratsastusterapian psykologiset vaikutukset

1 JOHDANTO

Hevosharrastus kasvattaa Suomessa suosiotaan vuosittain. Ratsastajien määrä lähes nelinkertaistui vuosina 2005–2010. (TNS Gallup Oy 2010, 8.) Hevostoinnassa saadaan onnistumisen kokemuksia, jotka vaikuttavat psyykeen positiivisesti. Yhteistyö ison eläimen kanssa kasvattaa itsetuntoa ja hevonen ei tuomitse, vaan hyväksyy ihmisen omana itsenään. (Meregillano 2004, 847; Grana-dos & Agís 2011, 194; Hyttinen 2012, 6.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli tiedon tuottaminen ratsastusterapeuteille ja erityishevostoimintaa järjestäville palveluntarjoajille toiminnan kehittämisen tueksi, että hevosharrastus mahdollistuisi yhä useammalle asiakkaalle. Tavoitteena oli saada selville, miksi ratsastusterapia-asiakkaat siirtyvät hevosharrastukseen terapian jälkeen tai miksi he eivät siirry. Lisäksi haluttiin saada selville, mikä siirtymisen mahdollistaa tai vastaavasti estää. Työ tehtiin yhteistyössä Ypäjän Hevosopiston kanssa.

Opinnäytetyö tehtiin teoriasidonnaisena tutkielmana ja aineistonkeruumenetelmä oli teemahaastattelu. Teemahaastatteluun osallistui kahdeksan henkilöä neljästä eri ryhmästä. Neljän vastaajaryhmän avulla saatiin esiin erilaisia näkökulmia. Saadut vastaukset analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Työ rajattiin asiakkaisiin, jotka tarvitsevat tai ovat tarvinneet fysioterapiaa.

Tärkein syy aiheen valitsemiselle oli, että aiheesta ei löytynyt aiempaa tutkimustietoa. Tutkimuksia on tehty ratsastusterapiasta ja sen vaikutuksista esimerkiksi neurologisia sairauksia sairastavien toimintakykyyn, erityisesti CP-vammaan (esimerkiksi Debuse ym. 2009) ja MS-tautiin (esimerkiksi Hammer ym. 2005), liittyen. Tutkielma antaa myös tietoa fysioterapeuteille asiakasryhmien mahdollisista kuntoutuksen hoitopoluista ja asiakasryhmien fyysisestä aktiivisuudesta sekä psyykkisestä hyvinvoinnista ratsastusterapian jälkeen. Tekijöiden oma kiinnostus aiheeseen sekä halu kehittää ja laajentaa ammattitaitoa vaikutti myös aiheen valintaan.

Tutkimustulosten avulla ratsastusterapeutit ja palveluntarjoajat voivat kehittää toimintaansa ja auttaa yhä useamman ratsastusterapia-asiakkaan harrastuksen pariin terapian jälkeen. Työstä saa konkreettisia tietoja siirtymisestä ja sen mahdollistavista sekä estävistä tekijöistä.

2 RATSASTUSTERAPIA

Ratsastusterapia on kokonaisvaltainen terapiamuoto, joka ottaa huomioon asiakkaasta riippuen esimerkiksi fyysiset, psykologiset, kognitiiviset ja sosiaaliset tavoitteet. Terapian tavoitteena ei ole ratsastustaitojen opettaminen. (Granados & Agís 2011, 192.)

2.1 Ratsastusterapian toteutus

Ratsastusterapiaa toteutetaan eri tavoin ratsastusterapia-asiakkaan mahdollisuuksien ja yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Granadoksen ja Agísin mukaan (2011, 193) ratsastusterapian merkittävimpiin fysioterapeuttisiin elementteihin tavoitteiden saavuttamiseksi kuuluvat hevosen liike ja lämpö. Terapiaa tehdäänkin usein ilman satulaa hevosen liikkeiden ja lämmön siirtymisen varmistamiseksi. Perinteisen satulan sijasta käytetään satulahuopaa tai tandemsatulaa, jos terapeutti istuu asiakkaan takana asennonhallinnan puutteen vuoksi (Scott 2005, 51; Granados & Agís 2011, 194). Terapiaa voidaan tehdä maasta käsin työskennellen, jolloin esimerkiksi hevosten hoitaminen, harjaus, ruokkiminen, satuloiminen ja talutusharjoitukset kuuluvat tavoitteellisiin harjoitteisiin. Vaihtoehtoisia terapiamenetelmiä ovat hiihtoratsastus ja kärryillä ajo. Kärryillä ajaminen sopii myös asiakkaille, jotka eivät pysty ratsastamaan tai pitävät enemmän ajamisesta. (Scott 2005, 7, 73, 102; Tuomivaara 2011, 363.)

Ratsastusterapiaa toteuttavat fysioterapeuttien lisäksi muun muassa toimintaterapeutit, puheterapeutit ja psykologit. Ratsastusterapiaa ohjaa koulutettu ratsastusterapeutti koulutetulla terapiahevosellaan. (Meregillano 2004, 847, 852.) Hevonen on ratsastusterapiassa työtoveri (Granados & Agís 2011, 195).

Ratsastusterapia on muun muassa fysioterapian yksi erityismuoto, jota Kansaneläkelaitos myöntää tietyksi ajanjaksoksi samanaikaisesti tai jaksotetusti fysioterapian kanssa. Terapian jatko riippuu sen tuloksellisuudesta. Kansaneläkelaitoksen lisäksi terapian maksajana voivat toimia kunnat, kuntayhtymät, sai-

raanhoitopiirit, vakuutusyhtiöt sekä asiakas itse. (Hippolis 2014; Kansaneläkelaitos 2014, 26–27.) Kansaneläkelaitos myöntää ratsastusterapiaa muun muassa motorisiin ongelmiin, virheasentojen ehkäisemiseen, kehon ja liikkeiden hahmotusvaikeuksiin, kehitys- ja näkövammaisuuteen. Sitä käytetään myös motivoivana keinona lääkinnällisessä kuntoutuksessa. (Kansaneläkelaitos 2014, 26–27.) Fysioterapian näkökulmasta ratsastusterapia-asiakkaila on useimmiten hermo- ja lihasperäisiä toimintahäiriöitä, joiden lääketieteelliset diagnoosit vaihtelevat esimerkiksi CP-oireyhtymän, MS-taudin, halvauksien, selkäydinvaurioiden ja aivovaurioiden välillä (Scott 2005, 5-6; Granados & Agís 2011, 192).

2.2 Ratsastusterapian hyödyt

Ratsastusterapialla on vaikutuksia monipuolisesti asiakkaan hyvinvointiin. Fyysisten hyötyjen lisäksi ratsastusterapialla on huomattu olevan positiivisia vaikutuksia myös asiakkaan psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn, sekä käyttäytymiseen ja kommunikaatioon. (Meregillano 2004, 844; Granados & Agís 2011, 193.) Useissa tutkimuksissa (esimerkiksi Meregillano 2004, 844; Debuse ym. 2005, 220; Debuse ym. 2009, 182–185; Granados & Agís 2011, 193) tärkeimpinä esiin tuodaan fyysiset ja psyykkiset hyödyt, joten siksi niitä esitellään seuraavissa luvuissa.

2.2.1 Fyysiset hyödyt

Hevosen kolmiulotteinen, rytminen ja toistuva liike muistuttaa ihmisen lantion liikettä kävelyn aikana (Garner & Rigby 2015, 122, 133). Hevosen liike siirtyy selässä olijan lonkkien ja lantion välityksellä lannerankaan lisäten nivelliikkuvuutta (Meregillano 2004, 845). Tällä liikkeellä pystytään vaikuttamaan myös ihmisen tuntoaistiin, tasapainojärjestelmään ja liikeaistijärjestelmään. Näiden aistimusten avulla lihastonus muuttuu ja keho- sekä asentotuntemus paranevat, ja nämä taas vaikuttavat kehon koordinaation ja symmetrisyyden kehittymiseen. Myös lihasvenyvyys, -kestävyys ja -voima kehittyvät ratsastusterapiassa tehtävillä harjoituksilla. Näiden avulla taas kehittyvät pään ja vartalon asennonhallin-

ta. Edellä mainitut tekijät vaikuttavat tasapainoon, ja ratsastusterapian onkin tutkimuksissa huomattu vaikuttavan tasapainoa parantavasti. Asiakkaan karkeamotoriikan osalta istumisen ja seisomisen sekä kävelyn, juoksun ja hyppimisen on havaittu parantuneen. Askelpituuden on havaittu pidentyneen ja kävelyn muuttuneen taloudellisemmaksi. (Meregillano 2004, 845; Granados & Agís 2011, 193; Whalen & Case-Smith 2012, 230, 238–239; Lindroth ym. 2015, 580; Suomen Ratsastusterapeutit ry 2015.)

Asiakkaat pääsevät ratsastusterapiassa liikkumaan toisenlaiseen ympäristöön, jolloin he saavat erilaisia ja monipuolisia aistikokemuksia (Granados & Agís 2011, 193), joita eivät muuten välttämättä kokisi arjessaan. Eri aistit toimivat yhteistyössä, ja tämä stimuloi uusien hermoyhteyksien rakentumista ja mahdollistaa motoristen taitojen tehokkaan opettelemisen. (Granados & Agís 2011, 193–194.) Debusen ym. (2009, 186) mukaan ratsastusterapia on myös asiakkaista itsestään tuntunut tehokkaammalta kuin tavallinen fysioterapia.

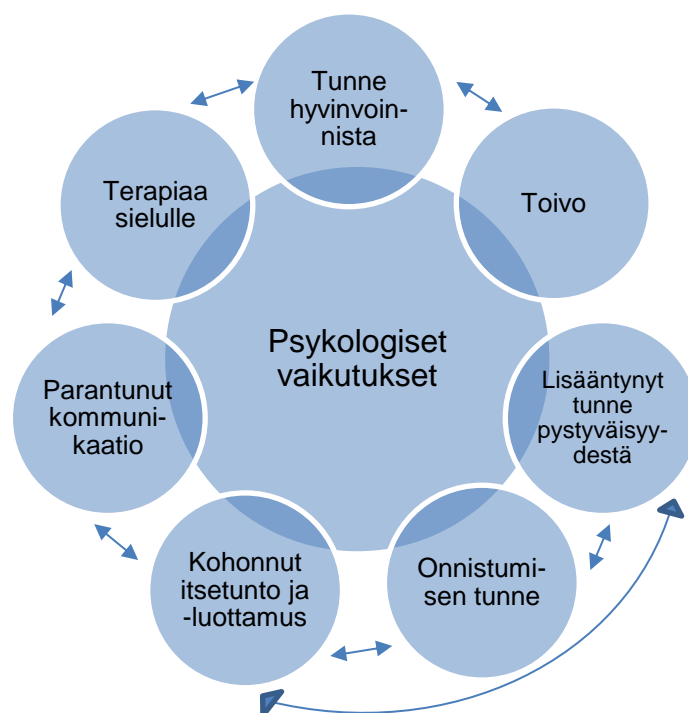
Hevonen tarjoaa monipuolisen aistikokemuksen: sen rakenne ja karvapeitteen pehmeys, jousien karkeus ja kavioiden kovuus ovat kaikki erilaisia aistikokemuksia. Toisaalta myös hevosen äänet, liike ja lämpö, joka on 1,5 astetta ihmisen ruumiinlämpöä korkeampi, antavat erilaisia aistikokemuksia. Hevosen lämpö myös rauhoittaa ja rentouttaa selässä olijaa. Jo pelkällä olemassaolollaan hevonen herättää tunteita ja muistikuvia. (Granados & Agís 2011, 194; Rokka 2011, 80–81.)

2.2.2 Psyykkiset hyödyt

Psyykkisiä hyötyjä nousi esiin aikaisemmin mainittujen hyötyjen lisäksi. Debusen ym. (2005, 226; 2009, 188) toteavat asiakkaiden ilmaisseen, että he ovat olleet motivoituneempia kuin tavallisessa fysioterapiassa. Terapiassa saavutetaan myös liikkumisen iloa ja liikunnan terveyshyötyjä. Keskittymiskyky paranee, ja hevoselta saadun hyväksynnän perusteella itseluottamus ja rohkeus lisääntyvät. Ratsastusterapian on todettu tuottavan endorfiinia ja vähentävän stressiä (Meregillano 2004, 845, 847; Debusen ym. 2009, 186; Granados & Agís 2011,

194; Bongers & Takken 2012, 254–255.)

Debusen ym. (2009, 185) tutkimuksessa ratsastusterapian psykologisia vaikutuksia kuvataan kehämäisellä kuviolla, jossa näkyy eri vaikutusten suhde toisiinsa. Asiakkaat kuvailivat ratsastusterapian tuottaneen heille onnistumisen kokemuksia, joka lisäsi itsetuntoa ja itseluottamusta. Nämä taas lisäsivät pystyvyyden tunnetta. (Debusen 2009, 185–186.) Kuviossa 1 mukaillaan Debusen ym. kuviota.

Kuvio 1. Mukaillen Debusen ym. (2009, 185), ratsastusterapian psykologiset vaikutukset.

3 SIIRTYMINEN HEVOSHARRASTUKSEEN

Henkilöt, joilla on toimintakyvyn rajoitteita, aloittavat usein ratsastusterapialla ja siirtyvät virkistysmielessä hevosharrastuksen pariin, kun lihasvoima ja tasapaino ovat parantuneet toiminnallisesti riittäviksi (Scott 2005, 8).

3.1 Hevosharrastus Suomessa

Hevosharrastus on merkittävä harrastusmuoto Suomessa. Vuonna 2013 ratsastusta harrasti yli 170 000 henkilöä. Hevosia oli 75 000 ja hevestalleja 16 000. Raviurheilua seurasi tai harrasti yli 200 000 henkilöä. (Suomen Hippos ry. 2013.)

Ratsastuksen lajeja ovat esimerkiksi este-, koulu-, kenttä- ja lännenratsastus. Hevosharrastus voi olla myös valjakkoajoa ja vikellystä eikä siihen välttämättä kuulu minkäänlaista kilpailua. Hevosten hoitaminenkin kuuluu hevosharrastukseen. Monilla talleilla järjestetään esimerkiksi hevoskerhoja, joissa opetellaan hevosmiestaitoja. (Scott 2005, 78–79; Suomen Ratsastajainliitto c 2014.)

Erityisratsastajia on Suomessa Talvitien (2014) arvion mukaan noin 2000. Erityisratsastuksella tarkoitetaan erityistukea tarvitsevien ratsastamista, ja siitä puhutaan myös vammaisratsastuksena. Erityisratsastus ei lajina poikkea muusta ratsastuksesta, mutta siinä huomioidaan toimintaedellytyksien mukaan varusteet, olosuhteet, opetuksen soveltaminen, ratsastuksen muodot ja mahdollinen avustajan tarve. (Suomen Ratsastajainliitto a 2014.) Avustajan tehtävänä on auttaa ratsastajaa verbaalisesti ja manuaalisesti, esimerkiksi antamalla ohjeita oikeanlaisen istuma-asennon löytymiseksi. Erityisratsastuksen tavoitteena on emotionaalinen virkistyminen, kunnon kohentuminen sekä ratsastus- ja hevos- taitojen parantuminen. (Scott 2005, 8, 50.)

Erityisryhmille ratsastusta järjestävät useat ratsastuskoulut ja vammaisratsastusohjaajat (Suomen Ratsastajainliitto b 2014). Terapeuttista ratsastusta voi

jatkaa harrastuksena, mutta Kela ei tue sitä rahallisesti (Kansaneläilaitos 2007, 8). Ratsastus on yksi kilpailulaji myös paralympialaisissa sekä kehitysvammaisille tarkoitetuissa Special Olympics -kisoissa (International Paralympic Committee 2014; Suomen vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry. 2014).

3.2 Hevosharrastukseen siirtymisen mahdollistavat tekijät

Ratsastussuorituksen mahdollistavat riittävä kehonhallinta, fyysinen kunto ja välinehallinta. Ratsastuksessa välineenä on hevonen. Kehonhallinta on asiakkaalla riittävää, kun hän pystyy ylläpitämään tasapainoisen istuma-asennon hevosen selässä. Tasapainon säilyttämiseen vaikuttavat vestibulaarijärjestelmä, näköaisti ja somatosensoriikka. Tasapainon lisäksi istuma-asennon hallintaan vaikuttavat myös kehon lihastasapaino ja ryhti. (Hyttinen 2012, 5; Kim yms. 2014, 424). Nämä ominaisuudet kuitenkin paranevat harrastuksen edetessä, joten harrastusta aloitettaessa ei kaikkien osa-alueiden tarvitse olla täysin hallussa.

Liikuntatilojen esteettömyys on erityisen tärkeä mahdollistava tekijä, kun ajatellaan esimerkiksi liikunta- tai näkövammaisen henkilön hevosharrastusta. Eri-tyishevosharrastus edellyttää tallilta muun muassa seuraavia asioita: tallille täytyy päästä esteettä ja kulkureittien tulee olla turvallisia ja esteettämiä, jotta pääsy myös apuvälineen kanssa mahdollistuu. Tilojen on oltava selkeitä, avaria ja valoisia. Ratsaille nousua varten tarvitaan ramppi tai useampia erikorkuisia ramppeja, jotka on sijoitettu tasaiselle ja kovapintaiselle alueelle. Äänentoiston tulee olla riittävä ja häikäistyminen esimerkiksi peileistä tulee olla estetty. (Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. 2014.) Tärkeää on myös se, että hevosharrastuksesta kiinnostunut saa riittävästi tietoa talleista ja erilaisista hevosharrastusmahdollisuuksista sekä pystyy ottamaan helposti yhteyttä harrastuspaikkaan, eli palvelujen saavutettavuuden tulisi olla vaivatonta (Invalidiliitto ry 2015).

Joillekin hevosharrastajille tärkeinä mahdollistavina tekijöinä toimivat apuvälineet. Hevosharrastuksessa käytettäviä apuvälineitä ovat esimerkiksi turvajalus-

timet, kumilenkit jalustimissa, eriväriset ohjaket tai ohjaustanko, korotetut kaa-ret satulassa pystyasennon säilyttämisen helpottumiseksi ja erilaiset satulat, kuten lisäpainollinen satula ja naistensatula. (Scott 2005, 47, 49.) Apuvälineillä helpotetaan hevosharrastusta niiltä osin, joihin vamma aiheuttaa lisähaastetta.

Vammaisratsastuksessa voi saada korvauksia apuvälineisiin, henkilökohtaiseen avustajaan, kunnan liikuntatoimen erityisliikuntamuotona ja vammaisjärjestöjen virkistystoimintana (Hippolis 2014). Kansaneläkelaitos myöntää kuntoutujalle maksimissaan viisi kertaa terapeutin ohjaamana kuntoutusta tukevaa liikunta-tai muuta harrastustoimintaa, jolloin terapeutti on mukana harrastustoiminnan siirtämisessä osaksi arkea (Kansaneläkelaitos 2014, 34).

3.3 Hevosharrastukseen siirtymisen estävät tekijät

Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamassa, lasten ja nuorten liikuntaharras-tusten kustannuksia kartoittaneessa tutkimuksessa (2014, 16) ratsastus oli yksi kalleimmista mukana olleista lajeista. Saman toteaa myös Kim (2014, 1327) tutkimuksessaan, jonka mukaan ratsastus on kallista ja mahdollisesti myös saavutettavuudeltaan haastavaa. Näistä syistä estävinä tekijöinä voidaan nähdä ratsastuksen korkeat kustannukset ja saavutettavuus: osalla halukkaista tai hei-dän perheillään ei ole varaa ratsastusharrastukseen. Kuitenkin kustannukset vaihtelevat myös hevosharrastuksesta riippuen, eikä esimerkiksi vain tallilla käyminen ja hevosten hoitaminen välttämättä maksa mitään.

Yleisesti ottaen ratsastuksessa ratsastajan alaraajat ovat hevosen molemmin puolin. Tällöin henkilön, jolla on liian korkea lihastonius lonkan lähentäjä- tai si-säkiertäjälihakissa, ratsastus tällä tyylillä ei onnistu. (Meregillano 2004, 845.) Kuitenkin ”naistensatulassa” voi tällainenkin henkilö istua.

Ongelmaksi voivat muodostua myös pään hallinnan vaikeudet, tai se ettei hen-kilö pysty istumaan itsenäisesti. Ratsastusharrastuksessa nämä ovat estäviä tekijöitä. Toisaalta muunlaista hevosharrastusta ne eivät välttämättä estä. Jos apuvälineitä puuttuu tai talliympäristö ei ole esteetön, voi hevosharrastuksen toteuttaminen olla mahdotonta. (VAU ry. 2014; Meregillano 2004, 845).

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa tietoa toiminnan kehittämisen tueksi erityishevostoimintaa järjestäville palveluntarjoajille ja ratsastusterapeuteille, että hevosharrastus mahdollistuisi entistä useammalle asiakkaalle.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miksi ratsastusterapia-asiakkaat siirtyvät hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen?
2. Miksi ratsastusterapia-asiakkaat eivät siirry hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen?

Alakysymykset ovat:

1. Mitkä tekijät mahdollistavat ratsastusterapia-asiakkaiden siirtymisen hevosharrastuksen pariin?
2. Mitkä tekijät estävät ratsastusterapia-asiakkaiden siirtymisen hevosharrastuksen pariin?

5 TUTKIELMAN TOTEUTUS

Tähän työhön lähtökohdaksi valittiin kvalitatiivinen ote ja teoriasidonnainen lähestymistapa, koska aiheesta löytyi vain vähän tutkimustietoa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään usein siihen, että tutkittavan mielipiteet pääsevät esille, ja esiin voi tulla ennalta odottamattomia näkökulmia (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35). Teoriasidonnaisen lähestymistavan etu on, että aineiston analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta kytkennät siihen ovat havaittavissa. Teoriasidonnaisessa lähestymistavassa aineiston analyysivaiheessa edetään alkuun aineistolähtöisesti, ja loppuvaiheessa analyysia ja teoriaa yhdistellään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Työtä ohjasi fenomenologinen lähestymistapa. Vilkan (2009, 136–138) mukaan fenomenologisessa lähestymistavassa tarkastellaan ihmisen kokemuksellista suhdetta maailmaan, eli esimerkiksi vuorovaikutus toisiin ihmisiin ja luontoon. Näistä suhteista rakentuu kokemuksia ja merkityksiä. Tutkija koittaa ymmärtää näitä kokemuksia ja merkityksiä. Fenomenologiseen lähestymistapaan liittyvät perustavanlaatuinen kuvaus tutkimuskohteesta ja tutkijan ennakkokäsitykset tutkittavasta ilmiöstä. Ennakkokäsitykset avataan, jotta lukija ymmärtää, mistä näkökulmasta tutkija on lähtenyt tutkimusaineistoa tulkitsemaan. (Vilka 2009, 137.)

Työn tekijöiden ennakkokäsitykset ratsastusterapiasta ja hevosharrastuksesta ovat hyvin erilaiset. Molempien taustat ovat vaikuttaneet ennakkokäsityksiin ja ne ovat ohjanneet opinnäytetyön tekemistä. Toinen ei ole harrastanut ratsastusta muutamaa satunnaista ratsastuskertaa lukuun ottamatta, eikä hänellä sen takia ole erityistä suhdetta hevosiin. Hän ajattelee, että ratsastusterapia on hyvä terapiamuoto, koska hevosen kanssa toimittaessa ollaan niin keskittyneitä. Toinen taas on harrastanut ratsastusta jo vuosien ajan, ja hänelle on syntynyt erityinen ja merkityksellinen suhde hevosiin. Hän ajattelee hevosiin liittyviä asioita tunnepitoisemmin ja liittää hevosharrastukseen paljon tärkeitä merkityksiä.

5.1 Kohdejoukko

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tapana valita kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Tässäkin tutkielmassa kohdejoukko valittiin harkinnanvaraisesti niin, että haastateltavat toisivat mahdollisimman paljon tietoa aiheesta ja erilaisia näkökulmia saataisiin esiin. Tutkielmaan valittiin neljä eri haastateltavien ryhmää, jotta aukeaisi mahdollisuus ymmärtää ryhmien välisten mielipiteiden samankaltaisuuksia ja mahdollisesti myös eroavaisuuksia.

Kohdejoukko koostui yhteensä kahdeksasta henkilöstä: kahdesta ratsastusterapeutista, kahdesta erityishevostoimintaa järjestävästä palveluntarjoajasta, kahdesta hevosharrastukseen siirtyneestä ratsastusterapia-asiakkaasta sekä kahdesta ratsastusterapia-asiakkaasta, jotka eivät ole siirtyneet hevosharrastukseen terapian jälkeen. Haastateltavat etsittiin Varsinais-Suomen alueelta. Haastatellut asiakkaat rajattiin asiakkaisiin, jotka tarvitsevat tai ovat tarvinneet fysioterapiaa.

Molemmat ratsastusterapeutit ovat taustakoulutukseltaan fysioterapeutteja. Toinen haastatelluista terapeuteista (R1) on tehnyt ratsastusterapiaa alle viisi vuotta, toinen (R2) yli 20 vuotta. Molemmat tekevät ratsastusterapiaa aktiivisesti tälläkin hetkellä. Ratsastusterapeuttien sähköpostiosoitteet saatiin Suomen Ratsastusterapeutit ry:n internetsivuilta.

Toinen palveluntarjoajista (P3) tekee sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja vammaisratsastusta, eikä ollenkaan niin kutsuttuja perinteisiä ratsastustunteja. Toiminta koostuu yksilöohjauksesta ja pienryhmätunneista. Toinen palveluntarjoajista (P4) järjestää myös perinteistä ratsastustuntitoimintaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja vammaisratsastuksen lisäksi. Tällä palveluntarjoajalla osa erityisratsastajista on integroitu suoraan perinteisille ratsastustunneille. P3 tekee vaikeavammaisten kanssa töitä, P4 ei tee. Palveluntarjoajien sähköpostiosoitteet saatiin Suomen Ratsastajainliiton internetsivuilta.

Ratsastusterapiasta harrastukseen siirtyneiden lasten äidit vastasivat 10–15 -vuotiaiden lastensa puolesta haastatteluun. Molemmat siirtyneet lapset ovat

käyneet ratsastusterapiassa useita vuosia. Molemmat ei-siirtyneet asiakkaat vastasivat itse haastatteluun. Toinen ei-siirtynyt asiakas oli 15-vuotias käydessään ratsastusterapiassa ja terapiajakso kesti noin puoli vuotta. Toinen kävi ratsastusterapiassa noin kymmenen vuoden ajan 10-vuotiaasta alkaen. Siirtyneiden lasten äitejä kuvataan lyhenteillä S5 ja S6, ei-siirtyneitä asiakkaita lyhenteillä A7 ja A8. Asiakkaiden yhteystiedot saatiin ratsastusterapeuttien kautta.

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Teemahaastattelua käytetään usein silloin, kun tutkimusongelmasta on vähän tietoa. Teemahaastattelussa on ennalta laaditut teemat, jotka ovat kaikille haastateltaville samat. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat ja haastattelu etenee joustavasti keskeisten teemojen varassa. Yksilöhaastattelussa tutkittavien omakohtaiset kokemukset nousevat esille. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48; Vilkkä 2009, 101–102.) Aineistonkeruumenetelmäksi tähän työhön valittiin teemahaastattelu, koska tutkimuksia suoraan aiheeseen liittyen ei löydetty. Teemahaastattelun aihepiirit laadittiin teoreettisen viitekehyksen pohjalta, kysymyksistä puuttui tarkka muoto ja niitä kysyttiin vapaassa järjestyksessä.

Haastattelun kysymysrunko koottiin niin, että ensin kysyttiin yleisluontoinen kysymys aiheesta, joihin haastateltavilla oli mahdollisuus vastata suoraan, esimerkiksi: ”Miksi ratsastusterapia-asiakkaat ovat siirtyneet hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen?”. Jos kysymys tuntui haastateltavista liian laajalta tai vaikealta, oli siihen tarkentavia alakysymyksiä, esimerkiksi: ”Onko siirtymisen taustalla ollut psyykkisiä syitä?”, jotka etenivät aina yksityiskohtaisempiin kysymyksiin, esimerkiksi: ”Onko taustalla ollut esimerkiksi motivaatio?”. Pääteemat siirtymisen ja ei-siirtymisen syille olivat psyykkiset ja fyysiset syyt. Pääteemat mahdollistaville ja estäville tekijöille olivat esteettömyys, saavutettavuus, apuvälineet, taloudelliset tekijät, fyysiset tekijät ja avustaja. Nämä teemat käyvät ilmi haastattelurungossa liitteissä 3, 4 ja 5.

5.3 Tutkielmaprosessi

Ratsastusterapeuttien ja palveluntarjoajien sähköpostiosoitteet saatiin Suomen Ratsastusterapeutit ry:n ja Suomen Ratsastajainliiton internetsivuilta. Tämä liittyi harkinnanvaraiseen otantaan. Haastateltavien rekrytointi aloitettiin huhtikuussa 2015 lähettämällä ratsastusterapeuteille ja palveluntarjoajille sähköpostiviesti, jossa informoitiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja kartoitettiin halukkuutta osallistua haastatteluun saatekirjeen muodossa (Liite 1 ja 2). Viikon päästä ensimmäisestä sähköpostista lähetettiin muistutusviesti henkilöille, jotka eivät olleet vastanneet ensimmäiseen sähköpostiin. Haastattelujen yhteydessä ratsastusterapeuteilta kysyttiin mahdollisuutta saada yhteys heidän entisiin terapia-asiakkaisiinsa ja palveluntarjoajilta ratsastusterapiasta hevosharrastukseen siirtyneisiin asiakkaisiin. Näin ollen he valitsivat asiakkaistaan opinnäytetyön tarkoitukseen sopivia henkilöitä sekä kyselivät kyseessä olleiden asiakkaiden mielenkiintoa osallistua haastatteluihin. Ratsastusterapeuteilta saatiin vapaaehtoisten asiakkaiden yhteystiedot, ja heihin oltiin puhelimitse yhteydessä haastatteluihin liittyen. Palveluntarjoajilta ei saatu asiakkaiden yhteystietoja.

Haastattelut toteutettiin kevään ja alkusyksyn 2015 aikana. Molemmat työn tekijät olivat mukana kaikissa haastatteluissa. Viisi haastattelua tehtiin kasvotusten ja kolme puhelimitse. Ratsastusterapeuttien, palveluntarjoajien sekä toisen ei-siirtyneen asiakkaan haastattelut tehtiin kasvotusten, muut puhelinhaastatteluina. Kasvotusten tehdyt haastattelut tehtiin haastateltavien työtiloissa. Puhelinhaastatteluiden yhteydessä ei kartoitettu tarkemmin, missä haastateltavat olivat. Haastatteluihin kului aikaa maksimissaan 30 minuuttia. Palveluntarjoajien haastatteluissa tuli keskeytyksiä, toinen sai puhelun kesken haastattelun ja toisen haastattelun keskeytti asiakkaan saapuminen haastattelutilaan, mutta tällä ei ollut merkitystä tulosten kannalta. Muissa haastatteluissa ei tullut keskeytyksiä. Haastattelujen alussa haastateltavilta kysyttiin suullinen lupa vastauksien käyttöön tutkielmassa, haastattelujen nauhoittamiseen ja mahdollisuudesta ottaa yhteyttä myöhemmin aineiston syventämiseksi ja vastausten tarkistamiseksi. Haastattelujen jälkeen nauhoitetut haastattelut litteroitiin. Alkusyksystä tulokset

analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä ja raportti kirjoitettiin. Työ julkaistaan Theseus-tietokannassa loppuvuonna 2015.

5.4 Aineiston analyysimenetelmä

Sisällönanalyysissä kuvataan aineiston sisältöä sanallisesti. Aineisto pyritään järjestämään selkeään ja tiiviiseen muotoon, ilman että tärkeä informaatio muuttuu. Aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluvat aineiston pelkistys eli redusointi ja ryhmittely eli klusterointi. Pelkistämisessä etsitään tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmaisuja. Ryhmittelyssä etsitään samankaltaisia tai erilaisia käsitteitä. Samankaltaiset käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään eriasteisiksi luokiksi, ja luokille annetaan sisältöä kuvaava nimi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–111.)

Työssä käytettiin analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Litte-roitu haastatteluaineisto pelkistettiin tiivistämällä osiin ja pelkistämistä ohjasivat tutkimuskysymykset. Aineistosta etsittiin tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmaisuja. Alkuperäisistä esiin nostetuista ilmauksista muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia muuttamatta alkuperäisilmauksen tietoa. Alkuperäisilmaukset ja pelkistetyt ilmaukset kerättiin tekstinkäsittelyohjelmalla ”kopioi-liitä” -toiminnolla erillisiin tiedostoihin neljään ryhmään: ratsastusterapeutit, palveluntarjoajat, siirtyneet asiakkaat ja ei-siirtyneet asiakkaat. Ryhmittelyssä ilmaukset käytiin läpi ja etsittiin samankaltaisuuksia. Tämän jälkeen samankaltaiset käsitteet ryhmiteltiin ja yhdistettiin alaluokiksi. Alaluokille keksittiin sisältöä kuvaavat nimet. Alaluokat ryhmiteltiin yläluokiksi, joille keksittiin myös sisältöä kuvaavat nimet. Yläluokista ryhmiteltiin vielä lopuksi pääluokat. Näin abstrahoinnin kautta muodostettiin teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Eri ryhmille päätettiin omat värikoodit ryhmittelyn selkeyttämiseksi. Lopuksi ala- ja yläluokat kerättiin samoihin taulukoihin, jaettuina samanlaisten merkityksien mukaisesti. Tuloksia analysoitaessa otettiin tarvittaessa yhteyttä haastateltaviin ja selvennettiin aineistoa. Taulukossa 1 kuvataan käytettyä aineiston analyysimenetelmää:

TAULUKKO 1. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
"ne taloudelliset tekijät just varmaan sellanen et jos siinä ois se avustaja ja pitäjä ja hevonen niin kyllä sellasen tunnin hinta lähenis sataa euroo tunti, niin sit mä luulen et se on jo sen verran korkea hinta et se on aika monelle se kysymys yksityisenä ihmisenä maksaa se"	Tunnin hinta korkea yksityisasiakkaalle	Harrastuksen kustannukset korkeat	Kustannukset	Resurssit

Vastausten lukumäärä laskettiin pelkistettyjen ilmausten perusteella niin, että kaikki samaan alaluokkaan kuuluvat ilmaukset kaikilta haastateltavilta laskettiin yhteen. Jos haastateltava toi esiin saman asian useita kertoja, ne laskettiin tältä haastateltavalta yhdeksi vastaukseksi. Luvussa kuusi, taulukoissa 2, 3, 4 ja 5 esitetään eri vastausten lukumäärät tutkimuskysymyksittäin.

6 TULOKSET

Tässä kappaleessa esitetään saadut tulokset tutkimuskysymyksittäin. Ne on jaoteltu aineiston pohjalta syntyneistä pääluokista ja esitetään tärkeysjärjestyksessä.

6.1 Hevosharrastukseen siirtymisen syyt

Taulukossa 2 on esitetty siirtymisen syitä koskevien vastausten lukumäärät vastauksista ilmenneiden pääluokkien mukaisesti. Tärkeimpänä tuloksena hevosharrastukseen siirtymisen syissä korostui selkeästi psyykkinen toimintakyky.

TAULUKKO 2. Siirtymisen syyt, vastausten lukumäärä.

Pääluokat	Vastaajaryhmät			Vastauksien määrät
	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Siirtyneet asiakkaat	
Psyykkinen toimintakyky	3	14	8	25
Fyysinen toimintakyky	2	3	4	9
Hevoset	-	-	6	6
Sosiaalinen toimintakyky	-	2	2	4
Talliympäristön eläimet	-	-	1	1

Psyykkinen toimintakyky. Haastateltavat kokivat motivaation olleen yksi suurimmista syistä siirtyä hevosharrastuksen pariin. Ratsastustaitojen oppiminen oli tärkeä motivoiva tekijä, ja hevosharrastukseen siirtyneille lapsille hevonen itsessään ja sen kanssa toimiminen oli suuri motivaation lähde.

”se motivaatio on tosiaan et me, välillä et ihan ihme asioita saadaan aikaseks täällä talliympäristössä ”- ” niin on meillä opittu lukemaan lapset jotka, tää ykski lapsi joka ei, ei hänen olis pitäny hänen diagnoosinsa perusteella oppia lukemaan niin hän oppi lukemaan lyhyitä lauseita, helppo-

ja asioita niin tota täällä tallilla, kun motivaatio siihen oli niin suuri kun oli se hevonen siinä kuuntelemassa.” (P3)

Ratsastusterapeutit kertoivat asiakkaiden olevan erityisen motivoituneita tulemaan ratsastusterapiaan ja usein halukkaita jatkamaan hevosharrastuksen puolelle terapian jälkeen sekä etsimään itselleen sopivaa harrastuspaikkaa. Palveluntarjoaja ja siirtyneiden lasten äidit korostivat itsevarmuuden, keskittymiskyvyn ja mielialan parantumista. Talliympäristön merkitys koettiin psyykkisesti erittäin tärkeäksi ja siellä eletään voimakkaasti. Palveluntarjoaja P4 mainitsi hevosharrastuksen rauhoittavan vaikutuksen, kuinka ratsastuksen jälkeen asiakkaat ovat usein hyvin rauhallisia. Hän myös kertoi, että harva jää harrastuksesta pois ilman erityisen painavaa syytä. Toinen palveluntarjoaja (P3) pohti, että asiakkaat eivät usein osaa itse kertoa millaista hyötyä he harrastuksesta saavat, mutta palveluntarjoaja ja läheiset huomaavat sen yleensä helposti. Siirtyneiden lasten äidit toivat esiin rohkeuden lisääntymisen sekä lapsien kokemuksen siitä, että myös he osaavat ja pystyvät harrastamaan ja näyttämään osaamisensa fyysisestä ongelmastaan huolimatta.

Fyysinen toimintakyky. Ratsastusterapeutit kertoivat saavutettujen hyötyjen kannustavan terapia-asiakkaita siirtymään hevosharrastuksen pariin. Palveluntarjoajat toivat esiin hevosharrastuksen fyysisen monipuolisuuden. Siirtyneiden lasten äidit mainitsivat lastensa kohdalla harrastuksen fyysisiksi hyödyiksi muun muassa alaraajojen problematiikan vähentymisen ja kävelyasennon, tasapainon ja kehonhallinnan parantumisen, sorminäppäryyden kehittymisen sekä rentoutumisen. Palveluntarjoaja P3 toi esiin myös silmä-käsikoordinaation parantumisen tallissa toimimisen ja ratsastuksen avulla.

Hevoset. Erityisesti siirtyneiden lasten äidit korostivat hevosen tärkeyttä siirtymisessä. Vuorovaikutus hevosen kanssa on erityistä ja hevosesta on tullut lapsille tärkeä ja turvallinen kumppani. Talleilla joilla siirtyneet asiakkaat käyvät, hevoset ovat hyvin koulutettuja, kokeneita ja rauhallisia. Siirtyneiden lasten äideistä S6 toi esiin, että hevonen aistii hienosti lapsen olemista ja S5 kertoi, että hänen lapsensa on hyvin erilainen hevosten kanssa kuin muuten.

Sosiaalinen toimintakyky. Siirtyneiden lasten äidit mainitsivat lapsilla olevan talliyhteisössä kavereita ja he tutustuvat siellä myös uusiin ihmisiin. Talliyhteisöä pidettiin sosiaalisena yhteisönä, jonne kaikki ovat tervetulleita. Palveluntarjoaja P4 kertoi, että heidän tallillaan on totuttu erityisratsastajiin, eivätkä erityisryhmät aiheuta kummastusta. Heillä on integroitu erityisratsastajia myös perinteisiin ratsastusryhmiin.

Talliympäristön eläimet. Palveluntarjoaja P3 kertoi, että talliympäristön muutkin eläimet hevosten lisäksi ovat asiakkaille tärkeitä ja P4 toi esiin, että ratsastuksen ohella toimintaan liitetään usein muitakin eläimiä, esimerkiksi kaneja ja niiden ruokintaa.

Monissa tapauksissa siirtymisen taustalla on useita syitä, eikä voida eritellä yhtä tiettyä syytä. Ratsastusterapeutin (R2) mukaan kyse on kokonaisuudesta:

”Mä luulen et se on semmonen kokonaisuus, et kokee sekä fyysisesti hyötyvänsä harrastusmuotoisesti ratsastuksesta ja sit toisaalta haluaa harrastaa ja oppia ratsastustaitoja eli ne ratsastusterapian tavoitteet on tähdänny siihen että pystyy sitte itsenäisemmin ratsastamaan”

6.2 Hevosharrastukseen siirtymättömyyden syyt

Tärkeimmäksi siirtymättömyyden syyksi nousi vastausten perusteella psyykinen toimintakyky. Taulukossa 3 esitetään siirtymättömyyden syitä.

TAULUKKO 3. Siirtymättömyyden syyt, vastausten lukumäärä.

Vastaajaryhmät				Vastauksien määrät
Pääluokat	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Ei-siirtyneet asiakkaat	
Psyykinen toimintakyky	2	2	11	15
Resurssit	-	3	1	4
Fyysinen toimintakyky	2	1	-	3
Ammattitaito	2	-	-	2

Psyykkinen toimintakyky. Suurin syy siihen, ettei henkilö siirry hevosharrastukseen ratsastusterapian jälkeen, on haastateltujen mukaan motivaation puute. Molemmat ei-siirtyneet asiakkaat toivat esiin, että ratsastusterapian jälkeen heillä ei ollut riittävää motivaatiota harrastuksen aloittamiseksi, eivätkä he esimerkiksi alkaneet selvittää harrastuspaikkojen sijaintia tai kustannuksia. Ratsastusterapeutti (R2) sanoi, että ratsastusterapia saatetaan kokea vain osana kuntoutusta, eikä koeta tarpeelliseksi siirtyä harrastukseen. Molemmat ei-siirtyneet asiakkaat kertoivat juuri tämän olevan siirtymättömyyden taustalla. Toinen kävi ratsastusterapiassa noin kymmenen vuoden ajan (A8), ja koska se oli aina ollut vain terapiaa, hän ei osannut ajatella sitä harrastuksena.

”Ja jotenki ei tullu vaan ajatelleeks sitä harrastuksena kun se oli aina ollu sitä terapiaa” (A8)

Toinen ei-siirtynyt asiakas (A7) kertoi, että hän ajatteli hevosia terapiavälineinä, eikä hänellä syntynyt erityistä suhdetta hevosiin. Toisen ratsastusterapeutin (R1) mukaan jotkut asiakkaat taas kokevat ratsastusterapian aikana jo olevansa harrastuksessa. Hän kertoi usein joutuvansa keskustelemaan asiakkaan kanssa asiasta ja tekemään selväksi, että ratsastusterapia ja ratsastustunnit ovat eri asioita.

Ratsastusterapeutin (R2) mukaan todennäköisin siirtymättömyyden syy on se, että terapian tavoitteeksi ei ole alun perin asetettu siirtymistä. Toinen palveluntarjoaja (P3) kertoi tapauksesta, jossa siirtymättömyyden taustalla olivat asiakkaan omat ennakko-odotukset, jotka eivät toteutuneetkaan käytännössä. Asiakas odotti itseltään ja ratsastustunnilta jotain muuta kuin todellisuudessa oli mahdollista toteuttaa. Haastateltu ei-siirtynyt asiakas (A7) kertoi, että häntä jännitti siirtyminen hevosharrastukseen, koska tiesi, että joutuisi harrastuksessa kohtaamaan alitajuiset tunteensa hevosen aistimina:

”Niin ehkä se ois vähän niinku jännää sitten, sit ois pakko kohdata sit tavallaan ne, välilläki ne, jos on huono päivä niin sillonki sun tarvis ottaa vastaan se et siltä hevoselta se informaatio et nyt onki niinku kiree tai muuten vaan poissaoleva niin ehkä se oli välillä ärsyttävää siinä terapiassa et se hevonen oli niin suora et se ei yhtään kyllä sääliny et. ”- -” se sit

tavallaan kertoo aina et mitä mä tunnen tai ajattelen tai miten mä, millasta fibaa mä annan”

Resurssit. Palveluntarjoaja (P3) toi esiin resursseihin liittyen kuljetuksen puutteen. Heidän tallinsa on julkisten kulkuneuvojen ulottumattomissa, joten asiakkaat tarvitsevat kuljetuksen tallille. Jos maksajaa ei löydy, harrastuksen kallis hinta on myös usein siirtymättömyyden taustalla. Toinen ei-siirtyneistä (A7) pohitti, että harrastus olisi luultavasti tullut liian kalliiksi, ja toinen (A8) taas mainitsi muut harrastukset ja niiden viemän ajan olevan siirtymättömyyden taustalla.

Fyysinen toimintakyky. Ratsastusterapeutit ja palveluntarjoaja (P3) kertoivat riittämättömän fyysisen toimintakyvyn olevan syy, miksi asiakas ei siirry hevosharrastukseen. Toinen palveluntarjoaja (P4) taas toi esiin asiakkaiden arvaamattomuuden, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita hevosten kanssa.

Ammattitaito. Ratsastusterapeutit mainitsivat siirtymättömyyden syyksi myös mahdollisen palveluntarjoajien puuttuvan ammattitaidon erityisratsastajiin liittyen. Riittävän ammattitaidon puuttuessa eteen tulevat turvallisuusasiat ja palvelun laatu.

6.3 Siirtymisen mahdollistavat tekijät

Taulukossa 4 on esitetty mahdollistavia tekijöitä. Tärkeimpinä tuloksina hevosharrastuksen mahdollistavina tekijöinä korostuivat ratsastusterapeuttien ja palveluntarjoajien ammattitaito sekä talliympäristö.

TAULUKKO 4. Mahdollistavat tekijät, vastausten lukumäärä.

Pääluokat	Vastaajaryhmät			Vastauksien määrät
	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Siirtyneet asiakkaat	
Ammattitaito	7	5	6	18
Talliympäristö	1	8	2	11

(jatkuu)

TAULUKKO 4 (jatkuu).

Vastaajaryhmät				Vastauksien määrät
Pääluokat	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Siirtyneet asiakkaat	
Avustus	2	2	2	6
Fyysinen toimintakyky	4	1	-	5
Psyykinen toimintakyky	2	2	-	4
Saavutettavuus	2	1	1	4
Sosiaalinen toimintakyky	2	1	-	3
Hevoset	1	2	-	3
Resurssit	2	-	-	2

Ammattitaito. Ratsastusterapeutit kuvasivat ohjauksen ja toiminnan soveltuvuuden olevan tärkeitä seikkoja. Kaikki haastatellut pitivät ohjaajan koulutusta, kokemusta ja ammattitaitoa välttämättöminä siirtymisen mahdollistavina tekijöinä. Siirtyneiden lasten äidit mainitsivat ohjaajan tuntemisen olevan hyvä asia, koska näin he tietävät, miten ohjaaja toimii, ja he pystyvät luottamaan ohjaajan ammattitaitoon. Toinen ratsastusterapeutti (R2) ja palveluntarjoaja (P3) kertoivat ratsastusterapeuttien suosittelevan harrastuksen aloittamista tuntemillaan palveluntarjoajilla. R2 kertoi, että toimii tarvittaessa siirtymisen tukena menemällä ensimmäisellä kerralla harrastuspaikkaan mukaan ja tarjoaa myös konsultointiapua palveluntarjoajalle. Kaikki haastatellut painottivat turvallisuutta harrastuksen mahdollistavana tekijänä, toinen palveluntarjoaja (P4) otti lisäksi huomioon, että myös hevosella tulee olla turvallinen olo arvaamattomien asiakkaiden kohdalla. Osa näki myös moniammatillisen työskentelytavan olevan siirtymisen mahdollistava tekijä.

Talliympäristö. Ratsastusterapeutit ja palveluntarjoajat toivat esiin esteettömyyden tärkeänä siirtymisen mahdollistavana tekijänä. Esteettömyysratkaisut tallissa ja talliympäristössä mahdollistavat erityisratsastajien pääsyn harrastukseen. Toinen palveluntarjoaja (P4) huomautti pyrkivänsä rauhoittamaan ympäristön erityisratsastajien tuntien ajaksi. Myös apuvälineiden ja muiden asianmukaisten

välineiden olemassaolo tallilla tuotiin esiin. Useat haastatellut pitivät tärkeänä, että palveluntarjoajalla on asianmukaiset apuvälineet käytössään ja että tallista löytyy tarpeellinen välineistö.

”Meil on työhön soveltuvat hevoset, sit meil on toi ramppi, meil on koulu-tettua henkilökuntaa” (P4)

Avustus. Kaikki haastatellut sanoivat avustajamahdollisuuden sekä talutusavun olevan tärkeitä mahdollistavia tekijöitä. Toinen palveluntarjoajista (P4) kertoi, että heidän haastavilla erityisasiakkaillaan on oltava oma henkilökohtainen avustaja mukana, esimerkiksi epileptikolla epilepsiahoituksen varalta. Taluttajia palveluntarjoajalta kuitenkin löytyy.

Fyysinen toimintakyky. Ratsastusterapeutit toivat esiin riittävän fyysisen toimintakyvyn hevosharrastukseen siirtymisen mahdollistavana tekijänä. Toinen heistä korosti, että kun harrastukseen siirrytään terapian jälkeen, on yleensä siirtyminen ollut yhtenä tavoitteena terapiassa. Silloin tavoitteiden saavuttaminen mahdollistaa siirtymisen. Toisella palveluntarjoajalla (P3) on mahdollisuus ajaa valjakolla, mikä mahdollistaa harrastuksen myös esimerkiksi niille, jotka ovat liian painavia hevosen selkään.

Psyykkinen toimintakyky. Ratsastusterapeutti (R2) kertoi riittävän psyykkisen toimintakyvyn, muun muassa kognition, ymmärryksen ja hahmottamisen, olevan tärkeä itsenäisemmän ratsastamisen edellytys.

”On saavutettu riittävä fyysinen toimintakyky, itsenäinen istuma-asennonhallinta ja kognitio, ymmärrys ja hahmottaminen ovat niin hyvät että on turvallista ratsastaa itsenäisesti tai itsenäisemmin.” (R2)

Saavutettavuus. Saavutettavuus oli myös haastateltavien mukaan siirtymisen mahdollistava tekijä. Ratsastusterapeutti R2 kertoi tuntevansa melko hyvin lähi-alueen harrastuspaikat, mutta tekevänsä silti etukäteiskartoitusta ja -kyselyä siirtymisen mahdollistamiseksi. Siirtyneiden lasten äidit kertoivat matkan tallille olevan riittävän lyhyt, että lapsen kuljettaminen sinne onnistuu. S5 kertoi lapsensa olevan valmis istumaan autossa vaikka kolme tuntia, kunhan pääsee ratsastamaan.

Sosiaalinen toimintakyky. Kyky toimia ryhmässä on ratsastusterapeutin (R2) mukaan mahdollistava tekijä harrastukseen siirtymisessä. Se että sosiaalinen kanssakäynti onnistuu ja henkilö pystyy jakamaan huomiotaan, mahdollistaa siirtymisen harrastuksen puolella ja tukee myös muissa asioissa, kuten koulunkäynnissä. Kuten aiemmin kerrottu, toisella palveluntarjoajalla (P4) erityisratsastajia on integroitu normaaleihin ratsastusryhmiin. Erityisratsastajiin on totuttu eikä heihin suhtauduta oudoksuen.

Hevoset. Hevosten soveltuvuus erityisratsastajille oli kaikkien haastateltujen mielestä erityisen tärkeä siirtymisen mahdollistava tekijä. Hevosten koulutus, kokemus ja rauhallisuus mainittiin tärkeinä ominaisuuksina. Toinen siirtyneiden lasten äideistä (S6) toi esiin, että hevosten ollessa sopivia tämän kaltaiseen työhön hänen ei tarvitse pelätä esimerkiksi hevosen pillastumista.

Resurssit. Ratsastusterapeutti R2 toi esiin joidenkin asiakkaiden kohdalla siirtymisen mahdollistavana tekijänä inva- ja vapaa-ajankuljetusten saatavuuden ja ulkopuolisen tahon taloudellisen tuen harrastuksen maksamiseen. Toinen siirtyneen lapsen äiti (S6) mainitsi kaupungin järjestämän ratsastusryhmän, jossa hänen lapsensa on käynyt.

6.4 Siirtymisen estävät tekijät

Siirtymisen estävien tekijöiden kohdalla mikään tekijä ei selkeästi erotu muista vastausten määrässä. Taulukossa 5 esitetään estävät tekijät vastausten perusteella.

TAULUKKO 5. Estävät tekijät, vastausten lukumäärä.

Vastaajaryhmät				Vastauksien määrät
Pääluokat	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Ei-siirtyneet asiakkaat	
Resurssit	4	1	1	6

(jatkuu)

TAULUKKO 5 (jatkuu).

Pääluokat	Vastaajaryhmät			Vastauksien määrät
	Ratsastusterapeutit	Palveluntarjoajat	Ei-siirtyneet asiakkaat	
Ammattitaito	3	1	-	4
Talliympäristö	2	1	-	3
Saavutettavuus	2	-	-	2
Hevoset	2	-	-	2
Sosiaalinen toimintakyky	1	-	-	1
Avustus	-	1	-	1

Resurssit. Useat haastateltavista mainitsivat harrastuksen korkeiden kustannusten olevan estävä tekijä joidenkin henkilöiden kohdalla. Jos harrastukselle ei löydy ulkopuolista tukijaa, esimerkiksi henkilö ei saa vapaa-ajan kuljetuksia, eikä kulkeminen tallille onnistu itsenäisesti tai lähiomaisen avustuksella, voi harrastukseen siirtyminen estyä. Palveluntarjoajat toivat esiin resurssipulan erityisryhmien ratsastuksen järjestämisessä. Kysyntää on tai on ollut enemmän kuin he pystyvät palveluja tarjoamaan.

”tosiaan et tän tyyppiset asiakkaat niin kysyntää oli niin paljon enemmän, et sit alko olee se et mun oli pakko tehdä ratkaisu et mihin mä lähden suuntautumaan” (P3)

Ammattitaito ja avustus. Vaativan ohjauksen ja tuen puute palveluntarjoajan puolelta on ratsastusterapeuttien mukaan siirtymisen estävä tekijä. Palveluntarjoaja P4 mainitsee erityisavustuksen ja fyysisen puolen ammattilaisen puutteen siirtymisen estäväksi tekijäksi heidän tallillaan. He eivät tee vaikeavammaisten kanssa ratsastustunteja.

Talliympäristö. Ratsastusterapeutit totesivat esteettömyystekijöiden olevan puutteellisia lähinnä vanhoissa talleissa.

Saavutettavuus. Estäväksi tekijäksi voi ratsastusterapeutin (R2) mukaan muodostua matka tallille. Jos matka on pitkä, eikä harrastaja saa kyytiä tallille läheisiltään tai vapaa-ajan kuljetuksia muulta maksajataholta, eivätkä julkiset kulkuneuvot kulje tallin lähelle, voi tämä olla siirtymisen estävä tekijä.

Hevoset. Ratsastusterapeutti R1 toi esiin, että ratsastusterapiassa käytettävät hevoset on koulutettu niin, etteivät ne säiky mitään, esimerkiksi pyörätuolia. Tavallisessa harrastuspaikassa hevoset eivät välttämättä ole soveltuvia erityisratsastajille, koska ne saattavat pelätä esimerkiksi liikkumisen apuvälineitä ja ääniä. palveluntarjoaja P4 taas toi esiin asiakkaiden arvaamattomuuden, esimerkiksi pakkoliikkeet, jotka saattaisivat aiheuttaa hevosen pelästymisen.

Sosiaalinen toimintakyky. Ryhmän sopivuus on erityisratsastajien kannalta tärkeää ratsastusterapeutin (R2) mukaan. Esimerkiksi se, että tallilta puuttuu poikaryhmä, voi estää pojan siirtymisen hevosharrastukseen.

7 TULOSTEN YHTEENVETO

Haastattelujemme perusteella ratsastusterapia-asiakkaiden hevosharrastukseen siirtymisen taustalla tärkeimpinä olivat psyykkiset syyt. Ratsastusterapiassa asiakkaat ovat motivoituneita (Granados & Agís 2011, 193), ja haastatteluisa ilmeni, että myös ratsastusharrastukseen siirtyneet ovat erittäin motivoituneita. Hevonen lisää itsetuntoa ja -varmuutta sekä tarjoaa positiivista hyväksyntää (Meregillano 2004, 847), ja nämä asiat tulivat esiin myös haastattelujen vastauksissa. Haastatteluiden perusteella psyykkisten syiden lisäksi fyysiset syyt olivat tärkeitä siirtymisessä. Siirtyneiden lasten äidit toivat esiin esimerkiksi kehonhallinnan parantumisen ja rentoutumisen. Myös Granados ja Agís (2011, 193) toteavat tämän tutkimuksessaan, jonka mukaan hevosen lämpö ja sulava liike rentouttavat selässä olijaa.

Myös hevosharrastukseen siirtymättömyyden tärkeimmiksi syiksi nousivat haastattelujemme perusteella psyykkiset ja fyysiset syyt sekä resurssit. Psyykkisistä syistä motivaation puute nousi ylitse muiden: terapia-asiakkaila ei välttämättä ole motivaatiota jatkaa harrastukseen, koska he kokevat ratsastusterapian olevan osa kuntoutusta, eivätkä he sen takia osaa ajatella hevostoimintaa harrastuksena. Riittämätön fyysinen toimintakyky usean haastateltavan mukaan useimmiten syynä siirtymättömyyteen. Tähän viittaa myös Meregillano tutkimuksessaan (2004, 847). Resursseihin liittyen usea vastaaja toi esiin harrastuksen korkeat kustannukset. Tämä todettiin myös Opetus- ja kulttuuriministeriön toteuttamassa tutkimuksessa (2014, 16).

Tärkeimpiä siirtymisen mahdollistavia tekijöitä olivat haastattelujen mukaan ammattitaito, talliympäristö ja avustus tallilla. Ammattitaitoinen ohjaus varmistaa toiminnan turvallisuuden, jota pidettiin tärkeänä tekijänä. Talliympäristöstä, johon kuuluu esteettömyys, mainittiin useammassa haastattelussa. Esteettömyyden tärkeyttä korostaa myös Suomen vammaisurheilu ja -liikunta ry (2014) internetsivuillaan.

Siirtymisen estävinä tekijöinä olivat haastatteluissamme useimmiten resurssit, ammattitaito ja talliympäristö. Usea haastateltava toi esiin, että puutteellinen esteettömyys talliympäristössä voi estää harrastukseen siirtymisen. Resursseihin kuuluvat harrastuksen kustannukset, kuljetukset ja palveluntarjoajien resurssipula. Ratsastus on kallis ja saavutettavuudeltaan haastava harrastus (Kim ym. 2014, 1327), ja nämä voivat molemmat estää ratsastusharrastukseen siirtymisen.

Tuloksia analysoitaessa huomattiin, että siirtymättömyyden syissä ja estävissä tekijöissä oli paljon päällekkäisyyksiä.

8 POHDINTA

Tutkimusten (esimerkiksi Meregillano 2004, 844; Debuse ym. 2009, 182–185; Granados & Agís 2011, 193) perusteella on osoitettu, että ratsastusterapia koe-taan psyykkistä toimintakykyä parantavaksi, ja tämä tuli esiin myös haastatte-luissa. Ratsastusterapiassa asiakkaat ovat motivoituneita, ja usein juuri moti-vaatio on syy, miksi he siirtyvät harrastukseen terapian jälkeen. Terapiassa saa psyykkisiä hyötyjä, esimerkiksi onnistumisen kokemuksia, ja fyysisiä hyötyjä, jotka osaltaan saattavat lisätä mahdollista halukkuutta jatkaa harrastukseen pariin.

Meregillanon (2004, 847) mukaan hevonen tarjoaa positiivista hyväksyntää. Hevonen ei tuomitse vaan hyväksyy ihmisen sellaisena kuin on, niin fyysisesti kuin psyykkisesti, mikä on luultavasti tärkeää varsinkin erityisratsastajille. Hy-väksymisen tunne voi myös liittyä palveluntarjoajien toiminnan luonteeseen: toisella palveluntarjoajalla kaikki ratsastajat ovat erityisratsastajia, ja toisella erityisratsastajia on integroitu normaaleihin ryhmiin. Kun ratsastaa ryhmässä muiden kanssa, ei koe olevansa erilainen kuin muut eikä minkäänlaisessa eri-tyisasemassa.

Hevosen tärkeyttä korostivat vain siirtyneiden lasten äidit. He puhuivat hevosis-ta tunnepitoisesti ja toivat esiin useaan kertaan, kuinka paljon heidän lapsensa pitävät hevosista. Toisaalta he myös kuulevat asiasta paljon lapsiltaan, jolloin ymmärrettävästi se on päällimmäisenä mielessä. Ratsastusterapeutit ja palve-luntarjoajat toivat esiin lyhyesti hevosten sopivuuden ja ominaisuudet.

Toisinaan lyhyiden ratsastusterapiajaksojen takia erityistä suhdetta hevoseen ei välttämättä ehdi syntyä, ja sen takia hevosia voi ajatella terapiavälineinä. Ei-siirtyneet asiakkaat myös ajattelivat, että ratsastusterapia oli osa terapiaa, ei-vätkä he osanneet ajatella sitä harrastuksena. Ehkä he kokivat, että harrastuk-sena ratsastus toisi mieleen kuntoutuksen, eikä se toisi toivottua mielihyvää tai toimisi pakopaikkana murheilta. Toisaalta osa ratsastusterapia-asiakkaista ko-kee olevansa harrastuksessa jo terapian aikana, ja ajattelee tulevansa ratsas-

tamaan, kun tulee terapiaan. Tämän takia harrastuspaikan etsimistä ei koeta tärkeäksi.

Fyysisessä mielessä harrastukseen siirtymisen voi estää riittämätön fyysinen toimintakyky, mutta se herättää kysymyksen, eikö ole olemassa sopivia harrastuspaikkoja, jotka ovat riittävän lähellä tai eikö sopivista paikoista ole saatavilla tietoa. Voi ajatella, siirtyisikö asiakkaita enemmän terapiasta harrastuksen puolelle, jos sopivia paikkoja ja ohjaajia olisi enemmän. Ehkä palveluntarjoajilla olisi enemmän kiinnostusta tarjota erityisratsastusta, mutta he eivät koe olevansa siihen pystyviä. Ehkä heille voitaisiin tarjota enemmän koulutusta ja sitä kautta valmiuksia tarjota palveluja myös erityisratsastajille, jolloin yhä useampi erityisratsastaja voisi jatkaa harrastukseen terapian jälkeen. Jos Kansaneläkelaitos ei myönnä jatkoa ratsastusterapialle ja asiakkaalle ei tule mieleen, että hän voisi siirtyä harrastukseen, voisivatko ratsastusterapeutit tuoda harrastusmahdollisuudet esiin aktiivisemmin? Ratsastusterapeuttien lisäksi myös fysioterapeutit voisivat kannustaa asiakkaitaan, jotka saavat samaan aikaan ratsastusterapiaa ja fysioterapiaa, siirtymään harrastukseen. Luultavasti kaikki osapuolet hyötyisivät tästä. Asiakkaat saisivat harrastuksesta hyötyä monesta eri näkökulmasta, palveluntarjoajat uuden asiakkaan ja ratsastusterapeutit sekä fysioterapeutit tietäisivät, että asiakkaat pystyisivät mahdollisesti harrastuksessa ylläpitämään terapiassa saavutettuja tuloksia.

Fysioterapeutit voisivat tehdä enemmän yhteistyötä ratsastusterapeuttien ja palveluntarjoajien kanssa, jotta fysioterapeutit voisivat ohjata eteenpäin potentiaalisen asiakkaan. Fysioterapeutit saavat myös tästä tutkielmasta lisätietoa asiakasryhmien mahdollisista kuntoutuksen hoitopoluista ja asiakasryhmien fyysisestä aktiivisuudesta sekä psyykkisestä hyvinvoinnista ratsastusterapian jälkeen, ja näin kartuttavat ammattitaitoaan.

8.1 Pohdintaa menetelmästä

Haastattelu oli sopiva aineistonkeruumenetelmä tähän työhön, koska haastateltavat mitä luultavimmin kertoivat enemmän kuin jos he olisivat vastanneet ky-

symyksiin kirjallisesti. Teemahaastattelu oli hyvä tämän tyyppisen tutkielman tiedonhankintaan. Haastattelussa edettiin teemojen mukaan joustavasti, joten haastateltavan omalle kerronnalle jäi paljon tilaa. Tämä mahdollisti sen, että haastateltava pystyi tuomaan haluamiaan asioita esiin myös työn tekijöiden välitsemien teemojen ulkopuolelta. Toisaalta herää kysymys, pystyvätkö haastateltavat irrottautumaan teemoista ja pohtimaan syitä ja tekijöitä myös niiden ulkopuolelta. Teoriasidonnainen lähestymistapa tässä tutkielmassa oli hyvä, koska tietoa siirtymisestä löytyi etukäteen hyvin vähän.

8.2 Tulosten luotettavuus

Tutkielmassa avataan tarkasti mitä on tehty, ja miten saatuihin tuloksiin on päädytty, eli tutkielma on toistettavissa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan esiymmärrys aiheesta vaikuttaa tutkimuksen toteutukseen ja aineiston analysoimiseen (Vilkkä 2009, 137), ja tässä tutkielmassa on tämä otettu huomioon avaamalla tekijöiden ennakkokäsitystä aiheesta. Analyysin eri vaiheet on tuotu tutkielmassa esiin tarkasti. Aineistonkeruussa, tulosten analysoinnissa ja kaikissa tutkielman vaiheissa oli kaksi tekijää, mikä lisää luotettavuutta. Tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä, mitä oli tarkoituskin.

Tutkielmaan vaikuttivat tekijöiden ennakkokäsitykset aiheesta. Toisen tekijän pitkä hevosharrastus vaikutti kysymysten asetteluun ja haastatteluun. Se saattoi vaikuttaa myös haastateltavien vastauksiin, koska osa haastateltavista tiesi haastattelijan hevosharrastustaustasta ja näin ollen luultavasti oletti, että hän tuntee esimerkiksi sanaston. Tämä saattoi vaikuttaa tutkielmaan laatua heikentävästi. Toisaalta he saattoivat jättää jotain mielestään itsestään selviä asioita kertomatta, koska olettivat niiden olevan myös haastattelijalle selviä. Kuitenkaan toisella tekijällä ei ole pitkää hevosharrastustaustaa ja näin ollen hänen läsnäolonsa haastatteluissa vaikutti myös, koska ehkä haastateltavat kokivat, että hänelle asia täytyy kuitenkin selittää laajemmin.

Haastatteluja toteutettiin sekä kasvotusten että puhelimitse. Puhelinhaastatteluun päädyttiin yleensä haastateltavan toiveesta. Tämä voi vaikuttaa tutkielman

luotettavuuteen, koska on mahdollista, että haastateltava vastaa kysymyksiin eri tavoin kasvotusten kuin puhelimessa. Puhelinhaastattelussa sanaton viestintä jää kokonaan huomioimatta, mitä taas kasvotusten tehtävässä haastattelussa pystyy havainnoimaan. Tilanteeseen saattavat vaikuttaa myös esimerkiksi jännitys, aika ja paikka, esimerkiksi oltiin haastateltavan työtilassa tai jossain neutraalimmassa paikassa. Voisi kuvitella, että kasvotusten haastateltavan olisi helpompi kertoa asioita kuin puhelimessa, mutta toisaalta jos kasvotusten tehty haastattelu on haastateltavalle jännittävä, hän saisi kerrottua asioita paremmin puhelimen välityksellä. Luotettavuutta parantaisi, jos kaikki haastattelut tehtäisiin samalla tavalla, esimerkiksi joko kasvotusten tai puhelimessa.

Tulosten luotettavuutta heikentää se, että toisen ei-siirtyneen puhelinhaastattelu kesti vain noin viisi minuuttia. Voidaan ajatella, että niin lyhyessä haastattelussa ei olisi saatu selville kaikkia olennaisia syitä ja tekijöitä, eikä haastateltava ole pohtinut aihetta syvällisesti. Toisaalta haastateltava toi lyhyessä ajassa esiin selkeät syyt, miksi ei ole siirtynyt terapian jälkeen harrastuksen pariin eikä hänen mukaansa siirtymättömyyden taustalla ollut muita tekijöitä.

Litterointi lisää tutkielman luotettavuutta, koska sen avulla pystyttiin katsomaan johdattelivatko haastattelijat haastateltavaa. Lisäksi litteroituihin vastauksiin voi palata nauhoituksia helpommin ja tietoja tarkentaa analyysivaiheessa. Tässä työssä litteroinnin avulla huomattiin, että osa kysymyksistä oli hieman johdattelevia. Tämä johtunee haastattelijoiden kokemattomuudesta, mutta myös haastattelurungon suomista vapauksista esimerkiksi kysymysjärjestyksen suhteen.

Tuloksia analysoitaessa huomattiin, että kysymykset siirtymättömyyden syistä ja siirtymisen estävistä tekijöistä menevät vastausten osalta jonkin verran päällekkäin. Voidaankin pohtia, olisiko kysymykset voitu asetella jotenkin toisin, ettei tällaista päällekkäisyyttä olisi ilmennyt.

Kohdejoukko oli pieni ja hyvin heterogeeninen, eikä näin ollen tuloksista voida tehdä minkäänlaisia yleistyksiä. Toisaalta tämä ei ollut tavoitteenakaan, vaan tavoitteena oli selvittää siirtymisen tai siirtymättömyyden syitä sekä mahdollista-

via ja estäviä tekijöitä eri ryhmien näkökulmista. Tavoite toteutui hyvin, ja työssä saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Työskentelytapa. Molemmat työn tekijät olivat sitoutuneita opinnäytetyöhön koko prosessin ajan. Yhteistyö tekijöiden välillä toimi hyvin, ja työnjako onnistui. Yhteydenpito ohjaaviin opettajiin toimi mutkattomasti, ja ohjaustapaamisiin valmistauduttiin hyvin. Työ tehtiin vastuullisesti alusta loppuun asti.

8.3 Tutkielman eettisyys

Tutkielma tehtiin eettisiä periaatteita kunnioittaen. Haastateltavia rekrytoitaessa heitä informoitiin saatekirjeessä työn tarkoituksesta ja etenemisestä. Työhön osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastateltavilta kysyttiin lupa vastausten käyttöön tutkielmassa sekä haastattelujen nauhoittamiseen. Työssä on pyritty siihen, että tekijöiden ennakkokäsitykset aiheesta vaikuttivat analyysiin mahdollisimman vähän.

Ratsastusterapeuttien ja palveluntarjoajien sähköpostiosoitteet olivat julkisesti internetissä, mistä heidän yhteystietonsa saatiin. Entisten ratsastusterapia-asiakkaiden yhteystiedot saatiin terapeuteilta, jotka olivat kartoittaneet asiakkaiden halukkuutta osallistua haastatteluun ja informoineet asiakkaita tutkielman tarkoituksesta. Haastateltavien henkilöllisyys suojattiin ja työn tekijät noudattivat vaitiolovelvollisuutta koko tutkielmaprosessin ajan. Haastattelu- ja litterointiaineistot tuhottiin prosessin loppuun.

8.4 Jatkotutkimusaiheet

Tutkielman perusteella olisi aiheellista tutkia aihetta suuremmalla kohdejoukolla, jotta saturaatio täyttyisi ja tällöin voisi tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä. Jatkossa tutkimuksen voisi rajata koskemaan vain tiettyä asiakasryhmää, jolloin selvittäisiin kuinka paljon tiettyyn asiakasryhmään kuuluvia henkilöitä siirtyy ratsastusterapiasta harrastuksen pariin ja miksi. Tämä olisi mielenkiintoista myös fysioterapian kannalta. Lisäksi tutkimus siitä, kuinka moni ratsastusterapia-

asiakas siirtyy harrastuksen pariin terapian jälkeen, olisi mielenkiintoista toteuttaa esimerkiksi koko Suomen alueella, jolloin saataisiin kattava kuva siirtyneiden määrästä.

LÄHTEET

Bongers, B. & Takken, T. 2012. Physiological Demands of Therapeutic Horseback Riding in Children With Moderate to Severe Motor Impairments: An Exploratory Study. *Pediatric Physical Therapy*. Vol. 24, No 3, 252-257.

Debusse, D.; Chandler, C. & Gibb, C. 2005. An exploration of German and British physiotherapists' views on the effects of hippotherapy and their measurement. *Physiotherapy Theory and Practice*. Vol. 21, No 4, 219-242.

Debusse, D.; Gibb, C. & Chandler, C. 2009. Effects of hippotherapy on people with cerebral palsy from the users' perspective: A qualitative study. *Physiotherapy Theory and Practice*. Vol. 25, No 3, 174-192.

Garner, B. A. & Rigby, B.R. 2015. Human pelvis motions when walking and when riding a therapeutic horse. *Human Movement Science*. Vol. 39, 121-137.

Granados, AC. & Agís, IF. 2011. Why Children With Special Needs Feel Better with Hippotherapy Session: A Conceptual Review. *The Journal of Alternative And Complementary Medicine*. Vol. 17, No 3, 191-197.

Hammer, A.; Nilsagård, Y.; Forsberg, A.; Pepa, H.; Skargren, E. & Oberg, B. 2005. Evaluation of therapeutic riding (Sweden)/hippotherapy (United States). A single-subject experimental design study replicated in eleven patients with multiple sclerosis. *Physiotherapy Theory and Practice*. Vol. 21, No 1, 51-77.

Hippolis 2014. Hevosavusteisen toiminnan muodot. Viitattu 28.11.2014. http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/Image/2014/hevosavusteinen_toiminta/hyvinvointitaulukko.jpg.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hyttinen, A.-M. 2012. Ratsastuksen terveysprofiili. Suomen Ratsastajainliitto ry. Viitattu 28.11.2014 http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/36332_Terveysprofiili_2012_netti.pdf.

International Paralympic Committee. 2014. Equestrian. Viitattu 17.10.2014 <http://www.paralympic.org/equestrian>.

Invalidiliitto ry. 2015. Esteettömyys. Viitattu 1.2.2015 <http://www.invalidiliitto.fi/portal/fi/esteettomyys/>

Kansaneläkelaitos 2007. Kelan kuntoutuslain 9 ja 10 §:n mukaisena vaikeavammaisten kuntoutuksena järjestämät terapiat. Viitattu 24.9.2014. [http://uudistuva.kela.fi/in/internet/liite.nsf/%28wwwalldocs-byid%29/5984e44263e03b32c225744a0029d990/\\$file/vaikeavamm_terapiamuistio%202007.pdf](http://uudistuva.kela.fi/in/internet/liite.nsf/%28wwwalldocs-byid%29/5984e44263e03b32c225744a0029d990/$file/vaikeavamm_terapiamuistio%202007.pdf).

Kansaneläkelaitos 2014. Vaikeavammaisten kuntoutus. Viitattu 24.9.2014. http://www.kela.fi/documents/10180/578283/vaikeavammaisten_kuntoutus.pdf/461a5d4c-27d3-428a-a7d7-8d983de481ba.

Kim, H S.; Lee, C-W. & Lee, I-S. 2014. Comparison between the Effects of Horseback Riding Exercise and Trunk Stability Exercise on the Balance of Normal Adults. *Journal of Physical Therapy Science*. Vol. 26, No 9, 1325-1327.

Lee, C-W.; Kim, S G. & Na, S S. 2014. The Effects of Hippotherapy and a Horse Riding Simulator on the Balance of Children with Cerebral Palsy. *Journal of Physical Therapy Science*. Vol. 26, No 3, 423-425.

Lindroth J.; Sullivan J. & Silkwood-Sherer, D. 2015. Does hippotherapy effect use of sensory information for balance in people with multiple sclerosis? *Physiotherapy Theory and Practice*. Vol. 31, No 8, 575–581.

McGee, M. & Reese, N. 2009. Immediate Effects of a Hippotherapy Session on Gait Parameters in Children with Spastic Cerebral Palsy. *Pediatric Physical Therapy*. Vol 21, No 2, 212-218.

Meregillano, G. 2004. Hippotherapy. *Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America*. Vol. 15, No 4, 843–854.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Drop-out vai throw-out? Tutkimus lasten ja nuorten liikunta-harrastusten kustannuksista Viitattu 10.11.2014.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm5.pdf?lang=fi>.

Rokka, A . 2011. Monivammaisen nuoren ratsastusterapia. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 80-87.

Scott, N. 2005. *Special Needs, Special Horses: A Guide to the Benefits of Therapeutic Riding*. Denton (TX): University of North Texas Press.

Suomen Hippos ry. 2013. Hevosalan tunnusluvut. Viitattu 2.11.2014.
http://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/hevosalan_tunnusluvut .

Suomen Ratsastajainliitto a. 2014. Vammaisratsastus. Viitattu 17.10.2014
<http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus>.

Suomen Ratsastajainliitto b. 2014. Missä voi ratsastaa?. Viitattu 19.11.2014
http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus/missa_voi_ratsastaa.

Suomen Ratsastajainliitto c. 2014. Kerhotoiminta. Viitattu 2.11.2014.
http://www.ratsastus.fi/lapset_ja_nuoret/kerhotoiminta.

Suomen Ratsastusterapeutit ry. 2015. Ratsastusterapia. Viitattu 20.10.2015.
<http://www.suomenratsastusterapeutit.fi/ratsastusterapia/>.

Suomen vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. 2014. Ratsastus. Viitattu 3.11.2014
<http://www.vammaisurheilu.fi/liikunta-ja-urheilu/lajit/ratsastus>.

Talvitie, H. 2014. Vammaisratsastajien lukumäärä Suomessa. Yhteydenotto Suomen Ratsastajainliittoon. Vammaisratsastuksen koordinaattori.

TNS Gallup Oy. 2010. Kansallinen liikuntatutkimus. Viitattu 11.2.2015
<http://www.sport.fi/tyoyhteisot/hyvät-kaytannot/tutkittua-tietoa/kansallinen-liikuntatutkimus>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tuomivaara, P. 2011. Käytöshäiriöinen lapsi ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 347-372.

Vilka, H. 2009. *Tutki ja kehitä*. 3. painos. Helsinki: Tammi.

Whalen, C. & Case-Smith, J. 2012. Therapeutic Effects of Horseback Riding Therapy on Gross Motor Function in Children with Cerebral Palsy: A Systematic Review. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*. Vol. 32, No 3, 229-242.

Liite 1. Haastattelun saatekirje ratsastusterapeuteille

Hei ratsastusterapeutti,

Siirtykö asiakkaitasi hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen? Tuleeko mieleesi tilanteita, joissa terapia-asiakkaasi olisi halunnut jatkaa toimintaa hevosten kanssa terapian jälkeen, mutta se ei ole ollut mahdollista? Aiheesta löytyy kirjallisuudesta hyvin niukasti tietoa ja siksi toivomme Sinun osallistuvan haastatteluun, jossa selvitämme hevosharrastukseen siirtymisen mahdollistavia ja estäviä tekijöitä. Osallistumalla haastatteluun voit omalta osaltasi kehittää erityishevosharrastustoimintaa. Olisi hienoa, että innostunut asiakas voisi jatkaa harrastuksen parissa terapian jälkeen.

Haastattelu on osa opinnäytetyötämme, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa hevosharrastukseen siirtymisestä asiakkaiden, ratsastusterapeuttien ja hevosharrastuksen palveluntarjoajien käyttöön. Puoli tuntia kestävä haastattelu tulimme tekemään luoksesi erikseen sovittuna ajankohtana. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti eikä vastauksia yhdistetä vastaajiin missään työn vaiheessa. Opinnäytetyötämme ohjaavat Turun ammattikorkeakoulu Oy:n lehtorit Hanna Hännikäinen ja Helena Tigerstedt sekä yhteistyökumppanina on Ypäjän Hevosopisto. Työ julkaistaan Theseus-tietokannassa syksyllä 2015.

Toivottavasti olet halukas osallistumaan opinnäytetyömme haastatteluun ja vastaat tähän sähköpostiin ilmoittamalla yhteystietosi. Jos toivot puhelinyhteydenottoa, ilmoitathan puhelinnumerosi ja ajan, jolloin sinut tavoittaa parhaiten.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Alanen (050 *****) ja Hanna Lehtosalo (050 *****)

fysioterapian opiskelijat, Turun AMK

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Liite 2. Haastattelun saatekirje palveluntarjoajille

Hei hevosharrastuksen palveluntarjoaja,

Onko sinulle siirtynyt asiakkaita ratsastusterapian jälkeen? Tuleeko mieleesi tilanteita, joissa asiakas olisi halunnut jatkaa toimintaa hevosten parissa terapian jälkeen, mutta se ei ole ollut mahdollista? Aiheesta löytyy kirjallisuudesta hyvin niukasti tietoa ja siksi toivomme Sinun osallistuvan haastatteluun, jossa selvitämme hevosharrastukseen siirtymisen mahdollistavia ja estäviä tekijöitä. Osallistumalla haastatteluun voit omalta osaltasi kehittää erityishevosharrastustoimintaa. Olisi hienoa, että innostunut asiakas voisi jatkaa harrastuksen parissa terapian jälkeen.

Haastattelu on osa opinnäytetyötämme, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa hevosharrastukseen siirtymisestä asiakkaiden, hevosharrastuksen palveluntarjoajien ja ratsastusterapeuttien käyttöön. Puoli tuntia kestävä haastattelun tulimme tekemään luoksesi erikseen sovittuna ajankohtana. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti eikä vastauksia yhdistetä vastaajiin missään työn vaiheessa. Opinnäytetyötämme ohjaavat Turun ammattikorkeakoulu Oy:n lehtorit Hanna Hännikäinen ja Helena Tigerstedt sekä yhteistyökumppanina on Ypäjän Hevosopisto. Työ julkaistaan Theseus-tietokannassa syksyllä 2015.

Toivottavasti olet halukas osallistumaan opinnäytetyömme haastatteluun ja vastaat tähän sähköpostiin ilmoittamalla yhteystietosi. Jos toivot puhelinyhteydenottoa, ilmoitathan puhelinnumerosi ja ajan, jolloin sinut tavoittaa parhaiten.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Alanen (050 *****) ja Hanna Lehtosalo (050 *****)

fysioterapian opiskelijat, Turun AMK

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Liite 3. Haastattelurunko ratsastusterapeuteille ja palveluntarjoajille

RATSASTUSTERAPEUTIT JA PALVELUNTARJOAJAT

Asiakkaat, jotka ovat siirtyneet hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen

- Miksi sinun näkemyksesi mukaan asiakkaat ovat siirtyneet hevosharrastuksen pariin?

-Onko taustalla ollut esimerkiksi:

- ☐ Psyykkiset syyt
 - ☐ Motivaatio
 - ☐ Henkinen hyvinvointi
 - ☐ Itsevarmuus
- ☐ Fyysiset syyt
 - ☐ Hevosharrastuksen kehoon tuomat hyödyt
 - ☐ Oireiden helpottuminen
- ☐ Muita syitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset syyt
 - ☐ Hevoset

- Mitkä tekijät ovat sinun näkemyksesi mukaan olleet siirtymisen mahdollistavia tekijöitä?

- Onko mahdollistavia tekijöitä ollut esimerkiksi:

- ☐ Esteettömyys
- ☐ Saavutettavuus
 - ☐ Informatiiviset tekijät
 - ☐ Alueelliset tekijät
- ☐ Apuvälineet
- ☐ Taloudelliset tekijät
- ☐ Fyysiset tekijät
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Avustaja
 - ☐ Talutus
 - ☐ Tuen antaminen
- ☐ Muita tekijöitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset tekijät
 - ☐ Hevoset

Asiakkaat, jotka eivät ole siirtyneet hevosharrastuksen pariin terapian jälkeen

- Miksi sinun näkemyksesi mukaan asiakkaat eivät ole siirtyneet hevosharrastukseen pariin?

- Onko taustalla ollut esimerkiksi:

- ☐ Psyykkiset syyt
 - ☐ Motivaatio
 - ☐ Henkinen hyvinvointi
 - ☐ Itsevarmuus
- ☐ Fyysiset syyt
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Muita syitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset syyt
 - ☐ Hevoset

- Mitkä tekijät sinun näkemyksesi mukaan ovat olleet siirtymisen estäviä tekijöitä?

- Onko estäviä tekijöitä ollut esimerkiksi:

- ☐ Puutteellinen esteettömyys
- ☐ Saavutettavuus
 - ☐ Informatiiviset tekijät
 - ☐ Alueelliset tekijät
- ☐ Apuvälineet
- ☐ Taloudelliset tekijät
- ☐ Fyysiset tekijät
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Avustaja
 - ☐ Talutus
 - ☐ Tuen puute
- ☐ Muita tekijöitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset tekijät
 - ☐ Hevoset

Liite 4. Haastattelurunko asiakkaille, jotka ovat siirtyneet hevosharrastuksen pariin

ASIAKKAAT, JOTKA OVAT SIIRTYNEET HEVOSHARRASTUKSEN PARIIN

- Miksi olette siirtyneet hevosharrastuksen pariin?

- Onko taustalla ollut esimerkiksi:

- ☐ Psykkiset syyt
 - ☐ Motivaatio
 - ☐ Henkinen hyvinvointi
 - ☐ Itsevarmuus
- ☐ Fyysiset syyt
 - ☐ Hevosharrastuksen kehoon tuomat hyödyt
 - ☐ Oireiden helpottuminen
- ☐ Muita syitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset syyt
 - ☐ Hevoset

- Mitkä tekijät ovat mahdollistaneet siirtymisen?

- Onko mahdollistavia tekijöitä ollut esimerkiksi:

- ☐ Esteettömyys
- ☐ Saavutettavuus
 - ☐ Informatiiviset tekijät
 - ☐ Alueelliset tekijät
- ☐ Apuvälineet
- ☐ Taloudelliset tekijät
- ☐ Fyysiset tekijät
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Avustaja
 - ☐ Talutus
 - ☐ Tuen antaminen
- ☐ Muita tekijöitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset tekijät
 - ☐ Hevoset

Liite 5. Haastattelurunko asiakkaille, jotka eivät ole siirtyneet hevosharrastuksen pariin

ASIAKKAAT, JOTKA EIVÄT OLE SIIRTYNEET HEVOSHARRASTUKSEN PARIIN

- Miksi ette ole siirtyneet hevosharrastukseen pariin?

- ☐ Psyykkiset syyt
 - ☐ Motivaatio
 - ☐ Henkinen hyvinvointi
 - ☐ Itsevarmuus
- ☐ Fyysiset syyt
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Muita syitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset syyt
 - ☐ Hevoset

- Olisiko teillä ollut halukkuutta jatkaa hevosharrastuksen pariin?

- ☐ Psyykkiset tekijät
 - ☐ Motivaatio
 - ☐ Muita tekijöitä? Esim pelko?

- Mitkä tekijät ovat olleet siirtymisen estäviä tekijöitä?

- Oliko estäviä tekijöitä esimerkiksi:

- ☐ Puutteellinen esteettömyys
- ☐ Saavutettavuus
 - ☐ Informatiiviset tekijät
 - ☐ Alueelliset tekijät
- ☐ Apuvälineet
- ☐ Taloudelliset tekijät
- ☐ Fyysiset tekijät
 - ☐ Asiakkaan fyysinen tilanne
- ☐ Avustaja
 - ☐ Talutus
 - ☐ Tuen puute
- ☐ Muita tekijöitä, esimerkiksi:
 - ☐ Sosiaaliset tekijät
 - ☐ Hevoset